

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ БЮДЖЕТНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ

Воєнний стан суттєво трансформував архітектуру державних фінансів України, зумовивши кардинальний перегляд пріоритетів бюджетної політики. Основна частина фінансових ресурсів була оперативно сконцентрована на потребах національної безпеки й оборони, тоді як соціальні видатки зведені до підтримки лише найнеобхідніших напрямів, критично важливих для забезпечення мінімального рівня життєдіяльності населення.

У такій ситуації підвищується значущість формування чітких і дієвих механізмів правового регулювання, що забезпечують ефективне виконання державного бюджету в частині видатків. Це є не лише технічним чи процедурним питанням, а ключовою умовою збереження функціональної спроможності фінансової системи держави в умовах глибокої кризи.

Формування дієвого нормативно-правового середовища у сфері виконання державного бюджету повинно спиратися на чітке дотримання засадничих принципів, що визначають не лише змістовне наповнення, а й управлінську якість бюджетних рішень. У сучасних умовах принципи ефективності, результативності та цільового призначення бюджетних витрат мають вийти за межі декларативності й отримати конкретне інституційне втілення у вигляді регламентованих механізмів реалізації, які забезпечуватимуть системну прозорість, підзвітність і вимірювану доцільність використання коштів на всіх рівнях бюджетного процесу.

Імплементация принципів бюджетної ефективності та результативності передбачає нормативне унормування обов'язку для розпорядників бюджетних коштів діяти у межах затверджених обсягів асигнувань, чітко орієнтуючись на досягнення визначених результатів і виконання пріоритетних завдань, що фінансуються з Державного бюджету України. Такий підхід слугує запобіжником від нецільового витрачання ресурсів та гарантує підвищення якості фінансового управління в умовах обмеженості ресурсної бази. Це означає, що всі учасники бюджетного процесу, на яких покладено функції з планування чи виконання бюджету, повинні орієнтуватися на досягнення визначених результатів, забезпечуючи при цьому найвищу можливу ефективність використання наданих ресурсів. Основною метою при цьому є не лише формальне освоєння коштів, а досягнення конкретної мети з максимальною користю для суспільства [1, с. 93].

Оцінити реальний рівень ефективності функціонування бюджетної системи на практиці доволі складно, адже саме поняття "ефективність" має суб'єктивний характер і не отримало належного розкриття в Бюджетному кодексі України [2].

Наразі відсутні як науково обґрунтовані, так і нормативно закріплені комплексні показники та критерії, що дозволяли б об'єктивно вимірювати результативність використання бюджетних коштів, а отже — й реалізацію відповідного принципу бюджетного процесу. Чинна нормативно-правова база здебільшого встановлює лише загальні засади оцінювання результативності бюджетних витрат, залишаючи основні повноваження у цій сфері безпосередньо за розпорядниками бюджетних коштів. Такий підхід призводить до низки системних викликів: з одного боку, виникають складнощі з уніфікацією критеріїв ефективності для різних типів бюджетних програм; з іншого — закладаються умови для неузгодженого, часткового оцінювання, що унеможливує комплексне бачення ефективності функціонування бюджетної системи в цілому.

Для подолання цих дисбалансів необхідним є впровадження чітко структурованих критеріїв оцінювання безпосередньо у паспортах бюджетних програм та внутрішніх нормативних актах розпорядників. При цьому має враховуватися специфіка цілей і напрямів діяльності кожного окремого об'єкта бюджетного фінансування, що дозволить забезпечити адаптивність і релевантність вимог до результативності.

У контексті реалізації державної бюджетної політики в умовах воєнного стану особливого значення набуває підвищення рівня правової чіткості та управлінської відповідальності при використанні публічних коштів. Принципи ефективності та результативності повинні знаходити відображення не лише в загальних засадах, а й у конкретних, нормативно закріплених процедурах, що регулюють прийняття та виконання рішень у сфері державних фінансів. Ключовим елементом цього процесу є формування єдиних та вимірюваних індикаторів оцінки, що сприятимуть забезпеченню прозорості, підзвітності й стратегічної орієнтованості бюджетних витрат навіть у період глибоких кризових потрясінь.

Література:

1. *Бойко В.В. Правове регулювання виконання державного бюджету України за видатками: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2020. 217 с.*
2. *Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>*